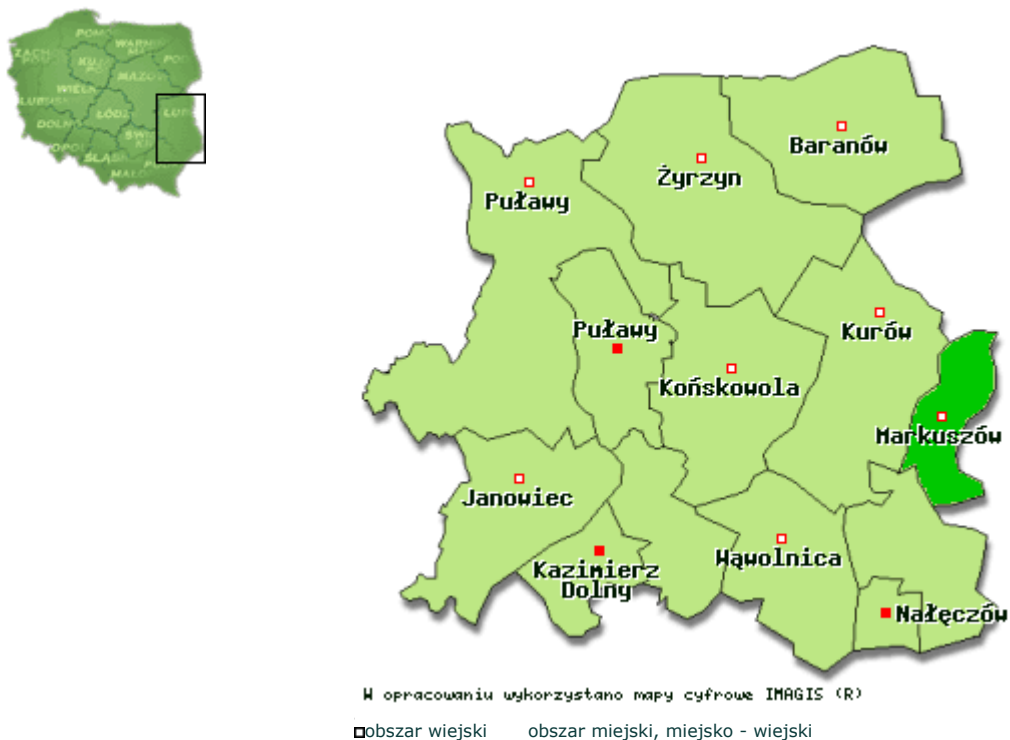

2.3. Charakterystyka gminy

Gmina Markuszów jest jedną z 11 gmin powiatu puławskiego, położona jest w środkowo-zachodniej części województwa lubelskiego i we wschodniej części powiatu¹ Gmina Markuszów graniczy:

- od zachodu z gminą Kurów,
- od północy z gminą Abramów (pow. lubartowski),
- od wschodu z gminą Garbów (pow. lubelski),
- od południa z gminą Nałęczów.

Ryc. 1. Lokalizacja Gminy Markuszów

¹ Uchwała Rady Gminy Markuszów Nr XVI/126/2005 z dnia 30 września 2005 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Środowiska i Planu gospodarki Odpadami dla Gminy Markuszów.

Źródło: Portal jednostek samorządu terytorialnego. www.zpp.pl:gminypolskie.pl, 20.10.2006 r.

Odległości od ośrodków miejskich wynoszą: od Puław 25 km, od Lublina 25 km i 140 km od Warszawy.

Gmina znajduje się w obszarze funkcjonalnym aglomeracji lubelskiej, kształtującej najsilniejsze powiązania społeczne, ekonomiczne i infrastrukturalne. Jednocześnie znajduje się w strefie pośredniego oddziaływania ośrodka powiatowego - Puław, skupiającego usługi administracyjno-publiczne.

W skład gminy Markuszów wchodzi 10 sołectw: Bobowiska, Góry, Góry-Kolonia, Kaleń, Łany, Markuszów, Olempin, Olszowiec, Zabłocie i Wólka Kątna.

Gmina Markuszów zajmuje powierzchnię 40,4 km² (4 039 ha), co stanowi 4,3 % obszaru powiatu puławskiego i stawia gminę na ostatnim miejscu pod względem wielkości w powiecie.

Warunki fizjograficzne na większości terenu gminy są korzystne dla rozwoju osadnictwa.

Istniejąca struktura funkcjonalno-przestrzenna zapewnia sprawność powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkiem gminnym m. Markuszów ze wszystkimi wsiami.

Osadnictwo na terenie gminy jest nierównomierne. Jego przestrzenny rozkład wynika z przebiegu głównych tras komunikacyjnych, zwłaszcza drogi Lublin – Warszawa.

Wśród zabudowy gminy dominuje zabudowa jednorodzinna i zagrodowa z głównymi skupiskami zabudowy przy ciągach komunikacyjnych.

Gmina Markuszów ma charakter typowo rolniczy, na jej terenie znajduje się 550 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 5,8 ha. Główne kierunki produkcji rolniczej to: hodowla bydła, tucz trzody chlewnej, uprawa buraków cukrowych, zbóż, ziemniaków, kukurydzy, tytoniu i ziół.

Gmina położona jest na pograniczu dwóch regionów fizyczno-geograficznych. Północna i środkowa część gminy należy do subregionu Niziny Południowopodlaskiej – Wysoczyzny Lubartowskiej, natomiast południowa część gminy leży w obrębie subregionu Wyżyny Lubelskiej – Płaskowyżu Nałęczowskiego.

Północna część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór”, ustanowionego dla ochrony krajobrazu leśnego, łąk i torfowisk oraz rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny.

W skład Gminy Markuszów wchodzi 10 sołectw: Bobowiska, Góry, Góry-Kolonia, Kaleń, Łany, Markuszów, Olempin, Olszowiec, Wólka Kątna i Zabłocie.

Na terenie gminy zamieszkuje 3128 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 75 os/km² i jest niższa od średniej powiatu wynoszącej 125 os/km², średniej województwa wynoszącej 87 os/km² oraz kraju wynoszącej 122 os/km².

W gminie zamieszkuje 1532 (50,59%) mężczyzn oraz 1496 kobiet.

Tabela 1. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

Ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym					Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym
	razem	0-2 lata	3-6 lat	7-14 lat	15-17 lat		
3128	678	91	99	290	198	1794	556

Źródło: Dane uzyskane w Urzędzie Gminy Markuszów w dniu 30.10.2006 r. wg stanu na dzień 31.12.2005 r.

Przyrost naturalny na terenie gminy jest ujemny (31.12.2005 r.) i wynosi – 2,95 na 1000 mieszkańców i jest niższy niż w powiecie (- 0,90 na 1000 osób) i w województwie (- 0,84 na 1000 osób).

Saldo migracji jest dodatnie i wynosi (wg stanu na dzień 31.12.2005 r.) 7 os., podczas gdy, na terenie województwa i powiatu jest ono ujemne (odpowiednio - 4901 osób i - 133 osoby).

Na terenie gminy Markuszów znajduje się gimnazjum liczące 6 klas, do których uczęszcza 128 uczniów, szkoła podstawowa z 9 klasami liczącymi łącznie 187 uczniów, przedszkole publiczne, do którego uczęszcza 70 dzieci w tym 32 do oddziału „0”². Baza dydaktyczna w pełni zaspakaja potrzeby w tym zakresie.

Gmina Markuszów położona jest w zasięgu głównych komunikacyjnych powiązań krajowych i regionalnych. Sieć dróg w układzie funkcjonalnym obejmuje ok. 46,7 km dróg publicznych oraz ok. 37 km dróg wewnętrznych wiejskich. Ok. 42 km dróg posiada nawierzchnię bitumiczną. Gęstość sieci drogowej na terenie gminy Markuszów wynosi 115,6 km/100km², a dla dróg o nawierzchni utwardzonej 108,4 km/100km², wskaźniki te dla województwa wynoszą odpowiednio 116,3 i 71,3 km/100km².

Przez teren gminy Markuszów na odcinku 4 km przebiegają drogi krajowe: nr 12 relacji Granica Państwa Łęknica – Kalisz – Piotrków Trybunalski – Radom Puławy – Lublin – Chełm – Dorohusk – granica Państwa i 17 relacji Warszawa (Zakręt) – Lublin – Hrebenne – Granica Państwa. Zaliczane są one do sieci dróg międzynarodowych jako E-372. Na odcinku Kurów – Lublin – Piaski (w tym na terenie gminy Markuszów) drogi te mają wspólny przebieg.

² Informacje uzyskane od kierownika Samorządowej Administracji Placówek Oświatowych, 11.01.2007 r.

Przez południowo-wschodni fragment gminy przebiega na odcinku 3,26 km droga wojewódzka nr 826, która pełni funkcję łącznikową między drogą krajową nr 12 (nr 17) a drogą wojewódzką nr 830 relacji Lublin – Nałęczów - Kazimierz³.

Sieć dróg ponadlokalnych obejmuje 5 dróg powiatowych o długości 19,9 km. Drogi powiatowe, pełnią zasadniczą rolę w powiązaniach wewnątrz powiatowych, między gminnych i wewnątrz gminnych.

Sieć lokalna liczy 11 dróg gminnych o długości 19,8 km oraz drogi wiejskie (ogólnodostępne, nie zaliczane do dróg publicznych). Drogi gminne realizują powiązania zewnętrzne bliskiego zasięgu, wewnątrz gminne, oraz obsługę przyległego zagospodarowania.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe.

Na terenie gminy Markuszów dosyć dobrze rozwinięty jest system wodociągów zbiorowych, obejmuje on 100 % mieszkańców gminy. Funkcjonują tu 3 zbiorowe systemy wodociągowe z ujęciami wód podziemnych w Markuszowie – zaopatrujący w wodę mieszkańców wsi Markuszów, Łany, Kaleń i Olempin; Górach – dostarczający wodę do wsi Góry, Góry-Kolonia, Zabłocie i Olszowiec; Bobowiskach – zaopatrujący wsie Bobowiska i Wólka Kątna. Będą one w miarę potrzeb rozbudowywane na terenach nowego zagospodarowania.

Woda odpowiada normom sanitarnym a jej ilość jest wystarczająca do pokrycia zapotrzebowania na cele bytowo-gospodarcze i przeciwpożarowe.

Łączna długość sieci wodociągowej wg stanu na koniec 2006 r. wynosi 37,6 km, oraz 17,2 km przyłączy wodociągowych doprowadzających wodę do 803 gospodarstw domowych⁴.

Naliczanie opłat za wodę odbywa się w zdecydowanej większości na podstawie wskazań wodomierzy oraz norm ryczałtowych.

Podsumowując, można stwierdzić, że gmina Markuszów posiada bardzo dobrze rozbudowaną infrastrukturę wodociągową.

Ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej w gminie korzysta około 20 % mieszkańców. Według stanu na koniec 2006 r. długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Markuszów wynosiła 5,8 km oraz 2,96 km przyłączy kanalizacyjnych, odbierających ścieki ze 194 gospodarstw domowych⁵. Gospodarka ściekowa prowadzona jest w oparciu o oczyszczalnię

---

³ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Markuszów z dnia 30 września 2005 r.

⁴ Urząd Gminy Markuszów, *Sprawozdanie RRW-2 z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi w roku 2006*.

⁵ Tamże.

ścieków w Markuszowie o przepustowości 92 m³/d. Oczyszczalnia jest oczyszczalnią typu Bioclere opartą na złożach zraszanych niskoobciążonych.

Około 80 % budynków mieszkalnych w gminie posiada lokalną kanalizację sanitarną. Nieczystości gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wywożone wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni w Markuszowie. W przyszłości rozbudowę kanalizacji na terenie gminy Markuszów planuje się w Łanach, Kaleniu, Zabłociu Górach jako sieć zbiorczą, natomiast w rejonach zabudowy kolonijnej rozproszonej, jako układ kanalizacji zagrodowych.

Realizacja tych planów wpłynie bardzo pozytywnie na rozwój gminy.

Wszyscy użytkownicy kanalizacji rozliczani są za ścieki wg wskazań wodomierzy. Istniejąca sieć jest w dobrym stanie i nie powoduje znaczących problemów podczas eksploatacji.

Źródłem zasilania w gaz jest istniejący gazociąg wysokoprężny DN 700 CN 64 relacji Rozwadów – Puławy. W miejscowości Płonki położonej na terenie gminy Kurów, znajduje się stacja redukcyjno – pomiarowa, z której Markuszów i miejscowości położone na południe od niej podłączone są do sieci średniego ciśnienia. Łączna długość sieci gazowej znajdującej się na terenie gminy wynosi 43 km. Doprowadza ona gaz do 380 gospodarstw domowych⁶

Energia elektryczna stanowi podstawowe źródło energetyczne. Na terenie gminy Markuszów wszystkie zakłady, instytucje i gospodarstwa rolne są zelektryfikowane. Przez środkową część terenu gminy przebiega pas techniczny linii 400 kV Lublin – Kozienice, przez południowy fragment gminy pas linii magistralnej 220 kV Radom – Puławy. Zasilanie gminy w energię elektryczną odbywa się za pomocą stacji średniego napięcia SN 15 kV.

Na terenie gminy działa Urząd Pocztowy, centrala telekomunikacyjna. Ponadto w miejscowości Góry zlokalizowana jest stacja GSM (PTK) o wysokości 70 m działająca w zakresie częstotliwości 450 MHz.

Gmina Markuszów jest obsługiwana przez komunikację autobusową PKS oraz komunikację prywatną (busową). Realizują one powiązania z: Warszawą i woj. mazowieckim, Lublinem i woj. lubelskim, Puławami, oraz sąsiednimi gminami.

Gmina Markuszów nie należy do obszarów uprzemysłowionych. Jest tylko jeden zakład przemysłowy branży odzieżowej w miejscowości Zabłocie, dający kilkadziesiąt miejsc pracy.

Na terenie gminy działają obecnie m.in. zakład kamieniarski, zakłady ślusarskie, mechaniki pojazdowej, stolarskie, placówki handlowe i usługowe.

---

⁶ Urząd Gminy Markuszów, dane zawarte w protokołach z odbioru poszczególnych etapów budowy gazociągu. Szczegółowe informacje zamieszczone są w rozdziale IV.

W branży rolno-spożywczej działają: zakład produkcji makaronu, piekarnia, młyn.

Do czynników sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości na terenie gminy zalicza się:

- dostępność komunikacyjną – dobrze rozwinięta sieć dróg lokalnych i regionalnych oraz położenie Markuszowa przy drodze krajowej Warszawa – Lublin.
- zwodociągowanie wszystkich miejscowości oraz funkcjonująca oczyszczalnia ścieków i system kanalizacji sanitarnej w Markuszowie,
- gospodarka odpadami w oparciu o gminne składowisko odpadów,
- dobrze rozwinięty układ zewnętrznych powiązań elektroenergetycznych zapewniający ciągłość i bezawaryjność w dostawach energii.

Czynnikiem ograniczającym rozwój gminy jest mała liczba średnich zakładów przemysłowych i usługowych sprzyjających stwarzaniu nowych miejsc pracy⁷.

Główną dziedziną gospodarki w gminie Markuszów jest rolnictwo. Prawie połowa ludności w wieku produkcyjnym, pracuje wyłącznie w gospodarstwach rolnych. Gmina Markuszów posiada zróżnicowane, ale dość dobre naturalne warunki glebowe i agroklimatyczne dla gospodarki rolnej. Liczba gospodarstw indywidualnych na terenie gminy wynosi 629, o średniej powierzchni 5,8 ha⁸.

Na terenie gminy przeważa produkcja wielokierunkowa, z przewagą upraw roślin przemysłowych (tytoń, chmiel, buraki cukrowe, zioła), zbóż, kukurydzy, ziemniaków, warzyw, oraz hodowlą bydła. Na terenie gminy występują również uprawy specjalistyczne: szkółkarstwo, sadownictwo. Produkcja rolnicza ma charakter strefowy, w południowej części gminy dominuje uprawa buraków cukrowych, pszenicy, warzyw, natomiast w północnej uprawa tytoniu i uprawy ziół⁹.

Budynki gospodarstw rolnych w większości są w dobrym stanie technicznym, ale wyposażenie w maszyny i urządzenia rolnicze jest dosyć zróżnicowane.

Powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy obejmuje 2915,11 ha, z czego użytki orne wraz z sadami zajmują 2138,97 ha, użytki zielone 614 ha, lasy i grunty leśne 210 ha oraz pozostałe grunty 268,16 ha¹⁰.

Poniżej przedstawiono szczegółową klasyfikację gleb na terenie gminy Markuszów.

Tabela 2. Klasyfikacja gleb na terenie gminy Markuszów

	Grunty orne	Użytki zielone
--	-------------	----------------

⁷ Program Ochrony Środowiska...

⁸ Urząd Gminy Markuszów. Dane uzyskane ze stanowiska ds. rolnictwa.

⁹ Tamże.

¹⁰ Podstawowe dane ze spisów powszechnych. Gmina wiejska Markuszów. Urząd Statystyczny w Lublinie. Lublin 2003.

Wyszczególnienie	Powierzchnia	Udział	Powierzchnia	Udział
	[ha]	[%]	[ha]	[%]
I klasa	2	0,1		
II klasa	662	25,9	5	0,7
III A klasa	579	22,7	204	27,4
III B klasa	306	12,0		
IV A klasa	238	9,3	284	38,1
IV B klasa	196	7,6		
V klasa	325	12,7	196	26,2
VI klasa	219	8,6	48	6,3
VI Z klasa	26	1,1	10	1,3
RAZEM	2571	100	746	100

Źródło: Dane z U.G. w Markuszowie

Grunty prawnie chronione w I – III klasie zajmują łącznie powierzchnię 1549 ha co stanowi 60,7 % powierzchni gruntów ornych. Udział powierzchni o niskich klasach bonitacyjnych V i VI wynosi 22,4 %.

Teren gminy posiada bardzo dobrą bazę i warunki do prowadzenia produkcji ekologicznej żywności.

Na obszarze gminy Markuszów znajduje się wiele cennych dla turystyki i rekreacji terenów. Należą do nich przede wszystkim:

- ciekawe krajobrazowo tereny w miejscowościach Bobowiska, Wólka Kątna (lasy, woda) położone w dużym oddaleniu od miast w strefie krajobrazu chronionego „Kozi Bór”,
- piękne tereny w miejscowościach Zabłocie, Olszowiec, oddalone około 6 km od uzdrowiska Nałęczów.

Tereny te stanowią ciekawe miejsca do wypoczynku sobotnio-niedzielnego oraz do uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.

Stosunkowo skromne są zasoby zabytków, skoncentrowane wyłącznie w ośrodku gminnym Markuszów i sąsiadujących z nim Łanach. Wpis do rejestru zabytków województwa lubelskiego obejmuje obecnie kilka najcenniejszych obiektów, do których należą zabytki architektury sakralnej i cmentarz wyznaniowy. Najważniejsze z nich to:

- Kościół p.w. Św. Ducha wybudowany w 1608 r. przez Włocha Piotra Durie,
- Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Józefa wzniesiony w latach 1667 – 1682 z fundacji Jana i Andrzeja Firlejów,
- Kościół starokatolicki parafii Mariawitów w Łanach z 1909 roku,
- Cmentarz żydowski założonych w XVIII wieku.

Na terenie gminy niestety brak jest infrastruktury turystycznej, ale najbliższe plany Gminy w tym zakresie są bardzo obiecujące. Główne z nich wiążą się bezpośrednio z programem

„małej retencji” i budową zbiornika wodnego w m. Kaleń. Główny nacisk rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy położony jest na:

- rozwój turystyki pieszej, rowerowej, konnej i wędkarstwa,
- wypoczynek sobotnio-niedzielny,
- funkcje letniskowe,
- agroturystykę.

Podsumowując, gmina posiada warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku dzięki położeniu i walorom przyrodniczym, atrakcyjność gminy podnoszą miejsca historyczne i obiekty zabytkowe, w gminie zbyt uboga jest baza turystyczna, są warunki do rozwoju agroturystyki, a także do rozwoju zaplecza technicznego oraz turystyki krajobrazowej opartej o szlaki i ścieżki turystyczno-rekreacyjne. Ponieważ o atrakcyjności turystycznej i wypoczynkowej obszaru decydują w największym stopniu walory przyrodnicze, kulturowe i stan środowiska przyrodniczego, rozwój gminy powinien uwzględniać ochronę terenów cennych przyrodniczo.

Możliwość zwiększania powierzchni leśnych jest związana z występowaniem na terenie gminy gleb o niskich klasach bonitacyjnych. Na obszarze gminy ok. 245 ha gruntów ornych stanowią gleby VI klasy bonitacyjnej a 325 ha V klasy bonitacyjnej, co łącznie stanowi 14 % powierzchni gminy. Do zalesień na terenie gminy przeznaczają się gleby VI klasy bonitacyjnej i sporadycznie V występujące w północnej części gminy.

Gospodarka odpadami na terenie gminy Markuszów oparta jest o gminne składowisko odpadów komunalnych w Markuszowie. Jest ono zlokalizowane z dala od zabudowy mieszkaniowej w wyrobisku po eksploatacji piasku. Składowisko jest ogrodzone, posiada uszczelnienie z geomembrany PEHD oraz podstawową infrastrukturę. Zostało oddane do użytkowania w 1993 r., posiada powierzchnię 2 ha i pojemność 25 650 m³. Obecnie eksploatowana jest niecała o pow. 0,57 ha i pojemności 18630 m³. Szacuje się, że ilość odpadów nagromadzonych do 2002 r. wynosiła 7 492 Mg i wypełniały one 45 % pojemności składowiska. Planowane zamknięcie składowiska nastąpić ma w 2012 r. Składowisko posiada uregulowany stan prawny.

Odpady z terenu gminy Markuszów wywożone są na składowisko we własnym zakresie przez mieszkańców oraz przez Zakład Usług Komunalnych sp. z o.o. w Puławach, na podstawie indywidualnych umów gospodarstw domowych, podmiotów gospodarczych i instytucji. Na terenie gminy Markuszów nie prowadzi się selektywnej zbiórki odpadów choć próby jej wdrożenia były podejmowane ale ze względów ekonomicznych nie powiodły się.

owy wodociągu, które wyniosły 141.898.274 zł¹¹, w znacznym stopniu przyczynili się do jego realizacji.

Inwestycję zakończono i oddano do eksploatacji w maju 1990 r.

4.2. Zadania realizowane po 1990 roku

4.2.1. Sieć wodociągowa

Wobec nowej rzeczywistości jaka zaistniała z chwilą utworzenia samorządu terytorialnego w 1990 r. gmina Markuszów stanęła przed kolejnymi wyzwaniami. Zaopatrzenie w wodę stało się zadaniem własnym gminy¹².

8 maja 1990 r. Naczelnik Gminy Markuszów udzielił pozwolenia na budowę sieci wodociągowej z przyłączami domowymi w miejscowości Góry-Kolonia¹³

W 1991 r. została wybudowana sieć wodociągowa z przyłączami w miejscowości Góry-Kolonia na bazie istniejącego ujęcia wody w Górach. Wykonawcą zadania było Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „HANDWOD ze Świdnika. Wybudowano 3852 m sieci oraz 1300 m przyłączy domowych doprowadzających wodę do 28 posesji¹⁴. Koszt całkowity inwestycji wyniósł 410.500.380 zł.

W 1992 r. opracowany został projekt techniczny na rozbudowę wodociągu wiejskiego we wsiach Kaleń i Kalinówka. Wykonawcą dokumentacji był dr inż. Piotr Surmacz z Lublina¹⁵. Decyzją Urzędu Rejonowego w Puławach nr NB. 7351/VII/92 z dnia 28.10.1992 r. Urząd Gminy Markuszów uzyskał pozwolenie na budowę sieci. Wykonawcą zadania była AQUA Sp. z o. o z Tomaszowic k/Lublina. Wykonano sieć wodociągową o łącznej długości 3850 m doprowadzającą wodę do 23 gospodarstw domowych¹⁶. Koszt inwestycji wyniósł 249.940.700 zł i został pokryty ze składek mieszkańców oraz budżetu gminy.

W 1993 r. gmina Markuszów przygotowała dokumentację techniczną na budowę sieci wodociągowej z przyłączami we wsi Olszowiec. W sierpniu tego samego roku gmina uzyskała decyzję o pozwoleniu na budowę¹⁷.

---

¹¹ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 22.*

¹² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *O samorządzie gminnym...*

¹³ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja znak GK.UAN. 8381/1/90 z dnia 08.05.1990 r.*

¹⁴ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru wykonanych robót z dnia 15.07.1990 r.*

¹⁵ Urząd Gminy Markuszów *Projekt techniczny rozbudowy sieci wodociągowej we wsiach Kaleń i Kalinówka.*

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja znak. NB.7351/VII/47/93 z dnia 25.08.1993 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

Wykonawcą robót była firma AQUA sp. z o.o. z siedzibą w Tomaszowicach. Zakres prac obejmował wykonanie 1872 m sieci oraz 1859 m przyłączy, które doprowadzały wodę do 24 posesji¹⁸. Przy wyjątkowo sprzyjającej aurze prace przebiegały bardzo sprawnie i na początku listopada zostały zakończone. Całkowity koszt zadania wyniósł 485.339.500 zł i pokryty został z budżetu gminy oraz wpłat mieszkańców.

W 1994 r. wybudowana została sieć wodociągowa z przyłączami domowymi w miejscowościach Bobowiska i Wólka Kątna. Wykonawcą robót była firma Hydro-Gaz s. c. Henryk i Piotr Zaleszczyk z Lublina. Prace rozpoczęte zostały 21 października 1994 r. i pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych zostały ukończone w dniu 10 grudnia tego samego roku¹⁹. Wykonano 2610 m sieci oraz 4537 m przyłączy prowadzących do 44 gospodarstw domowych²⁰. Całkowity koszt zadania zamknął się kwota 89.940,72 zł.

Decyzją Nr AB.7351/VII/17/2003 z dnia 25 czerwca 2003 r. Gmina Markuszów uzyskała pozwolenie na rozbudowę stacji wodociągowej w Markuszowie²¹. Ujęcie wody wraz ze stacją uzdatniania, dostarczające wodę dla mieszkańców wsi Markuszów, Łany i Kaleń, wybudowane zostało w 1970²² r. obecnie nie było w stanie wyprodukować odpowiedniej ilości wody o należytych parametrach²³. Zlecono opracowanie dokumentacji technicznej, której wykonawcą został dr inż. Piotr Surmacz. W trakcie przeprowadzonego postępowania przetargowego wyłoniono wykonawcę, którym został Zakład Budowy Wodociągów i Kanalizacji Góry 85 A²⁴. Prace rozpoczęto w październiku i zakończono w listopadzie 2003 r.²⁵ W wyniku modernizacji wybudowany został zbiornik wyrównawczy o pojemności 100 m³, zastąpiono pompy głębinowe G80IVB pompami SP 46-6N firmy Grundfos oraz zainstalowano zestaw pompowy ZHWR 40.60.5 tłoczący wodę do sieci²⁶. Koszt inwestycji wyniósł 131.134,13 zł.

W wyniku modernizacji zlikwidowano występujące chwilowe braki w dostawie wody spowodowane zbyt dużym jej poborem przy niewystarczającej produkcji, wyrównano

---

¹⁸ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja techniczna budowy sieci wodociągowej z przyłączami we wsi Olszowiec*.

¹⁹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru robót i przekazania do eksploatacji inwestycji z dnia 14.12.1994 r.*

²⁰ Tamże.

²¹ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr AB.7351/VII/17/2003 z dnia 25 czerwca 2003 r. wydana przez Starostwo Powiatowe w Puławach*.

²² Urząd Gminy Markuszów *Operat wodno-prawny na pobór i eksploatację ujęcia wód podziemnych*.

²³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 203 poz. 1718).

²⁴ Urząd Gminy Markuszów *Protokół postępowania ZP*.

²⁵ Urząd Gminy Markuszów *Dziennik budowy Nr 17/2003 s. 1*.

²⁶ Urząd Gminy Markuszów *Projekt techniczny przebudowy stacji wodociągowej w Markuszowie*.

ciśnienie na sieci. Stworzono też możliwości do dalszej rozbudowy sieci wodociągowej do wsi Olempin, na co gmina posiadała już opracowaną dokumentację projektową wykonaną Przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „HYDROL” s. c z Lublina²⁷, stosownie do zawartej umowy nr 17/W/2002 z dnia 10.09.2002 r.²⁸.

Decyzją z dnia 29.08.2003 r. Nr AB.7351/VII/23/2003, Gmina Markuszów uzyskała pozwolenie na budowę sieci wodociągowej z przyłączami w Olempinie²⁹. Starając się o wsparcie ze środków Unii Europejskiej w ramach programu SAPARD, gmina złożyła w dniu 15.09.2003 r. wniosek o pomoc finansowa na realizację przedsięwzięcia. Wniosek został zakwalifikowany do dalszego rozpatrywania. Gmina otrzymała dofinansowanie zadania w kwocie 132.732,93 zł co stanowiło 75 % kosztów kwalifikowanych inwestycji³⁰.

W trakcie przeprowadzonego postępowania przetargowego, wyłoniono wykonawcę robót, którym został Zakład Budowy Wodociągów i Kanalizacji Góry 85 A³¹.

Zgodnie z dokumentacją techniczną zakres robót obejmował wykonanie 5011 m sieci wodociągowej o średnicy Ø 110 mm oraz 1267 m przyłączy wodociągowych doprowadzających wodę do 32 gospodarstw domowych³². Prace rozpoczęto w lipcu i zakończono w październiku 2004 r.³³. całkowity koszt inwestycji wyniósł 190.282,93 zł.

Obecnie gmina posiada 100 % wskaźnik zwodociągowania dysponując 37,6 km sieci wodociągowej oraz 17,18 km przyłączy wodociągowych doprowadzających wodę do 804 gospodarstw domowych³⁴.

4.2.2. Drogi

w 1994 r. powstała Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Jest instytucją rządową, której celem działania jest wspieranie działań służących rozwojowi rolnictwa i obszarów wiejskich. Agencja zajmuje się wdrażaniem instrumentów współfinansujących z Unii Europejskiej oraz udziela pomocy ze środków krajowych. Zlecenie

---

²⁷ Urząd Gminy Markuszów *Projekt budowlany sieci wodociągowej z przyłączami w Olempinie.*

²⁸ Tamże.

²⁹ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr AB.7351/VII/23/2003 z dnia 29.08.2003 r. wydana przez Starostwo Powiatowe w Puławach.*

³⁰ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 19492/731-030068/03 z dnia 24.06.2004 r. pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a Gminą Markuszów.*

³¹ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr IT.ZP.341/W-OL/SAPARD/2004 z dnia 17 czerwca 2004 r.*

³² Urząd Gminy Markuszów *Projekt budowlany sieci wodociągowej z przyłączami w Olempinie.*

³³ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego i przekazania do eksploatacji inwestycji z dnia 29.10.2004 r.*

³⁴ Urząd Gminy Markuszów *Sprawozdanie RRW-2 z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i sanitacji wsi stan na dzień 31.12.2005 r.*

działań oraz nadzór nad ich wykonywaniem znajduje się w gestii Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi³⁵.

Władze Gminy Markuszów wykorzystały nadarzącą się okazję, aby pozyskać środki na realizację zadań z zakresu infrastruktury technicznej.

W 1996 r. przygotowana została dokumentacja techniczna oraz pozwolenie na budowę na modernizację drogi gminnej nr 2250001 w Wólce Kątnej³⁶. Zakres prac obejmował wykonanie nowej nawierzchni mineralno-bitumicznej na odcinku 510 m. Złożony do ARiMR wniosek został zaakceptowany i umową nr 582/DLU0802/96³⁷ z dnia 22.11.1996 r. inwestycja uzyskała dofinansowanie w kwocie 29.587,28 zł. Co stanowiło 50 % kosztów.

Drugą inwestycją, która również uzyskała dofinansowanie w 1996 r. w zakresie budownictwa drogowego była modernizacja drogi gminnej nr 2250008 Olszowiec-Zabłocie. Umową nr 583/DLU0486/96³⁸ zawartą pomiędzy Zarządem Gminy Markuszów a Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, gmina uzyskała wsparcie w wysokości 11.688,20 tj. 20 % wartości zadania. Wykonano odcinek drogi o długości 520 m.

W 1997 r. Gmina Markuszów również uzyskała wsparcie z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na dwa zadania.

Decyzją Urzędu Rejonowego w Puławach nr NB. 7351/VII/6/97³⁹ z dnia 23 kwietnia 1997 r. Urząd Gminy Markuszów uzyskał pozwolenia na budowę – modernizację drogi gminnej nr 2250011 w Górach-Kolonii. Zakres prac obejmował wykonanie nawierzchni na odcinku 830 m. Złożony do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wniosek uzyskał akceptację i umową nr 641/DLU1387/97⁴⁰ z dnia 10.09.1997 r. zawartą pomiędzy Zarządem Gminy Markuszów i ARiMR Gmina uzyskała dofinansowanie zadania w kwocie 40.861,79 zł, co stanowiło 43 % kosztów.

Decyzją nr NB. 7351/VII/7/97⁴¹ z dnia 23.04.1997 r. wydaną przez Urząd Rejonowy w Puławach Urząd Gminy Markuszów uzyskał pozwolenie na budowę- modernizację drogi gminnej nr 2250005 w Olempinie. Zakres prac obejmował wykonanie nawierzchni asfaltowej

---

³⁵ [http:// www.arimr.gov.pl](http://www.arimr.gov.pl), 09.01.2007 r.

³⁶ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja o pozwoleniu na budowę-modernizacja drogi gminnej nr 2250001 w Wólce Kątnej Nr NB.7351/VII/3/96 z dnia 02.09.1996 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

³⁷ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 582/DLU0802/96 zawarta pomiędzy Zarządem Gminy i ARiMR*

³⁸ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 583/DLU0486/96 zawarta pomiędzy Zarządem Gminy i ARiMR.*

³⁹ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr NB. 7351/VII/6/97 z dnia 23.04.1997 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

⁴⁰ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 641/DLU1387/97.zawarta pomiędzy Zarządem Gminy i ARiMR.*

⁴¹ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr NB. 7351/VII/7/97 z dnia 23.04.1997 wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

na odcinku długości 1400 m przy szerokości 3,5 m. Złożony wniosek o dofinansowanie do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa uzyskał akceptację i stosownie do zawartej umowy nr 640/DLU1394/97⁴² z dnia 10.09.1997 r. gmina uzyskała dofinansowanie inwestycji w kwocie 52.014,70 zł co stanowiło 36 % wartości robót.

4.2.3. Składowisko odpadów

Gmina Markuszów, podobnie jak wiele innych, od lat borykała się z problemem „produkcji” śmieci. Na terenie gminy powstawały coraz to nowe „dzikie” wysypiska na obrzeżach lasów, w rowach przydrożnych czy działkach odłogujących. Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu, w 1989 r. Urząd Gminy Markuszów zlecił opracowanie Projektu technicznego rekultywacji „dzikiego” wysypiska odpadów stałych w miejscowości Markuszów⁴³. Teren przewidziany do rekultywacji i budowy wysypiska znajdował się w północnej części gminy, na gruntach wsi Markuszów w pobliżu wsi Olempin. Składały się na niego nie użytkowane działki gruntu rolnego będące własnością gminy o pow. 2,00 ha, na których mieszkańcy od lat składowali „wyprodukowane” w gospodarstwach odpady.

Decyzją nr NB. 7351/VII/5/92 z dnia 10.03.1992 r. Wójt Gminy Markuszów otrzymał pozwolenie na budowę wysypiska odpadów stałych dla gminy Markuszów w miejscowości Markuszów⁴⁴.

Projekt rekultywacji obejmował wykonanie przyzmy z nagromadzonych odpadów z zachowaniem odpowiednich spadków, przykrycie przyzmy warstwą gliny i ziemi urodzajnej oraz obsianie przyzmy mieszanką traw i obsadzenie krzewami i drzewami.

Prace budowlane rozpoczęły się wiosną 1992 r. od wykonania niecki pod nowobudowane składowisko oraz uformowano hałdę ze śmieci, która stanowiła jedną z grobli okalającej nieckę składowiska.

W marcu 1989 r. rozpoczęła działalność Lubelska Fundacja Ochrony Środowiska Naturalnego⁴⁵. Celem działalności statutowej fundacji jest ochrona środowiska naturalnego poprzez badanie stanu środowiska, projektowanie i udział w inwestycjach proekologicznych.

---

⁴² Urząd Gminy Markuszów *Umowa nr 640/DLU1394/97 z dnia 10.09.1997 r zawarta pomiędzy Zarządem Gminy a ARiMR.*

⁴³ Urząd Gminy Markuszów *Projekt techniczny rekultywacji istniejącego dzikiego wysypiska odpadów stałych w miejscowości Markuszów.*

⁴⁴ Urząd Gminy Markuszów *decyzja nr NB. 7351/VII/5/92 z dnia 10.03.1992 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

⁴⁵ <http://lfosn.org.pl/indeks.php?kat=17> dn. 02.01.2007 r.

Fundacja wykonała projekt techniczny modernizacji będącego w budowie wysypiska oraz przejęła jego finansowanie.⁴⁶

10 września 1993 r. została zawarta umowa pomiędzy Urzędem Gminy Markuszów jako zamawiającym a „TEREN-BUD” Sp. z o. o. w Szczecinie jako wykonawcą, na wykonanie uszczelnienia geomembraną PEHD gr. 1 mm niecki wysypiska na pow. 4000 m², jako I etap budowy składowiska, powierzając jednocześnie LFOŚN pełnienie obowiązków nadzoru inwestorskiego⁴⁷.

Roboty budowlane rozpoczęto 24 września 1993 r. i zakończono zgodnie z umową w dniu 6 października 1993 r. Wykonana została niecka o objętości 8980 m³, zapewniająca składowanie w niej odpadów do 2001 roku.

Wiosną 2000 r. rozpoczęto roboty budowlane przy realizacji II etapu budowy składowiska odpadów. Urząd Gminy własnym staraniem wykonał roboty ziemne – uformowanie niecki składowiska o wartości 15830,50⁴⁸.

6 lipca 2000 r ogłoszony został przetarg nieograniczony na wykonanie uszczelnienia składowiska odpadów „pod Borkiem”, jako II etap realizacji zadania⁴⁹. Zakres prac obejmował wykonanie uszczelnienia na pow. 4000 m² geomembraną PEHD gr. 1,5 mm oraz drenaż. Na ogłoszenie odpowiedziało dwóch oferentów tj. ARKA-TECHNIK Sp. z o. o z Poznania i ROTANES NAUE Sp. z o. o z Warszawy. Komisja przetargowa wybrała ofertę złożoną przez firmę ROTANES NAUE Sp. z o. o z Warszawy⁵⁰. W dniu 10.08.2000 r. podpisana została umowa na realizację zadania. Roboty rozpoczęły się w dniu 21.08.2000 r i zakończyły w dniu 23.08.2000 r.⁵¹ Wykonano uszczelnienie na pow. 4230 m², wykonując nieckę o objętości 9650 m³, która ma zaspokoić potrzeby mieszkańców do 2008 roku. Całkowita wartość zadania wyniosła 102.621,37⁵². Zadanie finansowane było ze środków własnych oraz dotacji z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Puławach w wysokości 41.252,19 zł⁵³.

---

⁴⁶ Urząd Gminy Markuszów *umowa nr 4/93 z dnia 4 maja 1993 r. zawarta pomiędzy Urzędem Gminy Markuszów a Lubelską Fundacją Ochrony Środowiska Naturalnego w Lublinie.*

⁴⁷ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 22/09/93 z dnia 10.09.1993 r.*

⁴⁸ Urząd Gminy Markuszów *Kosztorys powykonawczy na rozbudowę składowiska Etap II.*

⁴⁹ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja przetargowa znak ZP.IT. 2/2000 z dnia 06.07.2000 r.*

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego z dnia 23.08.2000 r.*

⁵² Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 33.*

⁵³ Urząd Gminy Markuszów *Protokół kontroli wykorzystania środków PFOŚiGW z dnia 15.12.2000 r.*

4.2.4. Sieć gazowa

W 1990 r. rozpoczęto przygotowania do gazyfikacji gmin Kurów, Garbów i Markuszów. Na wspólne zlecenie władz tych jednostek, opracowany został przez Biuro Inżynierii Komunalnej Nowak-Frąk program gazyfikacji wsi w gminach Kurów, Garbów i Markuszów⁵⁴.

Część inwestycji tj. budowa odcinka sieci wysokiego ciśnienia oraz stacji redukcyjno-pomiarowej I-go stopnia w miejscowości Płonki została sfinansowana przez Karpacki Okręgowy Zakład Gazowniczy w Tarnowie⁵⁵.

Urząd Gminy Markuszów, po przeprowadzeniu postępowania przetargowego, zlecił wykonanie Planu realizacyjnego przedsięwzięcia Centrum Projektowo-Konsultingowemu Gospodarki Przestrzennej „URBANISTA” Sp z o. o. w Lublinie umową nr 46/93 z dnia 01.06.1993 r⁵⁶.

Decyzją Urzędu Rejonowego Puławach znak: NB. 7351/VII/29/94 z dnia 17 czerwca 1994 r. Gmina Markuszów uzyskała pozwolenie na budowę sieci gazowej średniego ciśnienia w miejscowościach Kaleń, Łany i Markuszów⁵⁷. W tym czasie gmina posiadała umowę zawartą pomiędzy Urzędem Gminy Markuszów a Karpackim Okręgowym Zakładem Gazowniczym w Tarnowie na dostawę paliwa gazowego do celów komunalno- bytowych w ilości 646 tys. Nm³/rok dla 646 gospodarstw domowych w gminie Markuszów⁵⁸. Zakres prac obejmował wykonanie: 18.468 m sieci rozdzielczej, oraz 8.315 m przyłączy domowych. Wykonawcą robót została firma Hydro-Gaz Henryk i Piotr Zaleszczyk z Lublina⁵⁹. Prace związane z budową rozpoczęły się latem 1994 r. W celu zmniejszenia kosztów inwestycji, Urząd Gminy dokonał zakupu materiałów, które zostały przekazane wykonawcy. Prace związane z budową sieci gazowej prowadzone na terenie wsi Kaleń i Łany przebiegały dosyć sprawnie. Jednak z chwilą wejścia na grunty wsi Markuszów, roboty budowlane zostały spowolnione, ponieważ mieszkańcy wycofywali wcześniejsze zgody na prowadzenie robót na ich działkach i władze gminy musiały dokonywać pewnych korekt w projekcie technicznym, co znacznie opóźniło realizację zadania.

---

⁵⁴ Urząd Gminy Markuszów *Program gazyfikacji wsi gmin Kurów, Garbów, Markuszów Nr 10/90.*

⁵⁵ Urząd Gminy Markuszów *Pismo Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa znak. RG/262/T-3/93 z dnia 07.09.1993 r.*

⁵⁶ Urząd Gminy Markuszów *Umowa nr 46/93 z dnia 01.06.1993 r.*

⁵⁷ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr NB.7351/VII/29/94 z dnia 17.06.1994 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

⁵⁸ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr PS/z 12-16/11/93*

⁵⁹ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr*

16 października 1996 r. dokonano odbioru technicznego i przekazano do eksploatacji pierwszą część wybudowanego gazociągu o długości 8533 m sieci i 2014 m przyłączy⁶⁰.

W dniu 23 grudnia 1996 r. dokonano odbioru kolejnego odcinka budowanego gazociągu o długości sieci 8019 m⁶¹.

W związku z napotykanymi trudnościami przy realizacji budowy gazociągu I-go etapu obejmującego budowę sieci w m. Kaleń Łany i Markuszów oraz wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu, władze gminy zdecydowały się na rozpoczęcie prac nad przygotowaniem II-go etapu budowy gazociągu na terenie gminy obejmującego swym zasięgiem wsie Olszowiec, Zabłocie, Góry i Kolonię Góry. Opracowana została dokumentacja techniczna, a decyzją znak: NB.7351/VII/9/96 z dnia 29 lipca 1996 r. Urząd Gminy Markuszów uzyskał pozwolenie na budowę sieci gazowej średniego ciśnienia i przyłączy w miejscowościach Olszowiec, Zabłocie, Góry i Kolonia Góry⁶².

W sierpniu tego samego roku rozpoczęto prace budowlane, których wykonawcą była firma HYDRO-GAZ Henryk i Piotr Zaleszczyk z Lublina⁶³. Zakres prac obejmował wykonanie 20389 m sieci oraz 4521 m przyłączy prowadzących do 163 gospodarstw⁶⁴.

Roboty przebiegały bardzo sprawnie, toteż w dniu 26 listopada 1996 r. dokonano odbioru końcowego i przekazania do eksploatacji całego zadania na które złożyło się wykonanie 18608 m sieci oraz 5860 m przyłączy prowadzących do 140 gospodarstw⁶⁵.

4.2.5 Sieć telefoniczna

12.05.1991 r. powołany został przez mieszkańców wsi Zabłocie, Góry i Góry-Kolonię, Społeczny Komitet Telefonizacji wsi w składzie: Jan Kęsik, Marek Zadura, Jacek Wankiewicz, Danuta Pecio, Ludwik Woch, Janusz Lipnicki⁶⁶

Mieszkańcy dokonali wpłat na utworzone konto SKT w wys. 5.000.000 i dokonali zakupu części kabli na potrzeby budowy sieci telefonicznej w tych miejscowościach⁶⁷.

⁶⁰ Urząd Gminy Markuszów *Protokół z dnia 16.10.1996 r.*

⁶¹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru i przekazania do eksploatacji z dnia 23.12.1996 r.*

⁶² Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr NB.7351/VII/9/96 z dnia 29 lipca 1996 r. wydana przez Urząd Rejonowy w Puławach.*

⁶³ Urząd Gminy Markuszów *Umowa nr12/VIII/96 z dnia 7 sierpnia 1996 r.*

⁶⁴ Urząd Gminy Markuszów *Projekt techniczny sieci gazowej w Olszowcu, Zabłociu, Górach i Kol. Góry gm. Markuszów str. 4 i 5.*

⁶⁵ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego i przekazania do eksploatacji z dnia 26 listopada 1996 r.*

⁶⁶ Urząd Gminy Markuszów, *Protokół z zebrania wiejskiego z dnia 12.05.1991 r.*

⁶⁷ Informacja uzyskana od Ludwika Wocha Przewodniczącego SKT z dnia 20.12.2006 r.

Członkowie SKT rozpoczęli jednocześnie starania w Telekomunikacji Polskiej o zainstalowanie większej automatycznej centrali telefonicznej, ponieważ obecna ręczna centrala o pojemności 100 numerów nie byłaby w stanie przyjąć kolejnych abonentów. Jesienią tego roku rozpoczęto roboty budowlane, których wykonawcą był przedsiębiorca z Nałęczowa Janusz Sygnowski. Jednak z powodu braku środków prace zostały przerwane⁶⁸. Wznowienie prac przy budowie nastąpiło staraniem Urzędu Gminy jesienią 1992 r. a zakończone latem 1993 r.⁶⁹ przy zaangażowaniu środków budżetowych gminy Markuszów. Całkowita długość wybudowanej sieci telefonicznej wynosiła 24663 m⁷⁰, a dostęp do telefonu uzyskało 60 abonentów. Inwestycja została przekazana Telekomunikacji Polskiej S.A, a mieszkańcy uzyskali zwrot poniesionych nakładów w postaci bonifikaty w opłacie abonamentu przez okres trzech lat.

Latem 1996 r. Na zlecenie Urzędu Gminy Markuszów, opracowany został Projekt budowlany telefonizacji miejscowości Olempin, Bobowiska i Wólka Kątna. Wykonawcą projektu było Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe ASTRA z Lublina⁷¹. Decyzją znak: NB 7351/VII/12/96 z dnia 30 października 1996 r. Urząd Rejonowy w Puławach zatwierdził projekt telefonizacji m. Olempin, Bobowiska i Wólka Kątna oraz udzielił pozwolenia na budowę Urzędowi Gminy Markuszów. Mieszkańcy sołectw powołali Społeczny Komitet Telefonizacji wsi w składzie: Elżbieta Wójtowicz, Maria Pecio, Czesław Boreczek, który zajął się organizowaniem i wykonywaniem robót budowlanych (wykopy, układanie kabli telefonicznych) pod kierownictwem inspektora nadzoru oraz pracowników Urzędu Gminy. Roboty fachowe tj. łączenie kabli, ustawianie skrzyżń i słupków telefonicznych, wykonane zostały przez Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe ASTRA sp. z o. o. Całkowita długość wykonanej sieci telefonicznej tj. sieci magistralnej, rozdzielczej oraz przyłączy domowych wyniosła 22063 m⁷². Wykonano przyłącz domowe dla 50-ciu abonentów⁷³. Inwestycja została zakończona i przekazana TP.S.A. w lutym 1997 r.⁷⁴, a mieszkańcy otrzymali bonifikatę w opłacie abonamentu na okres trzech lat.

---

⁶⁸ Tamże.

⁶⁹ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Urzędu Rejonowego w Puławach z dnia 31.08.1993 r. nr NB. 7356/VII/2/93 Pozwolenie na użytkowanie linii telefonicznej dla Społecznego Komitetu Telefonizacji wsi Góry, Góry-Kolonia i Zabłocie.*

⁷⁰ Urząd Gminy Markuszów *Inwentaryzacja powykonawcza wybudowanej sieci telefonicznej.*

⁷¹ Urząd Gminy Markuszów *Projekt budowlany telefonizacji m. Olempin, Bobowiska i Wólka Kątna.*

⁷² Urząd Gminy Markuszów *Kosztorys powykonawczy – budowa sieci telefonicznej w m. Olempin, Bobowiska i Wólka Kątna sporządzony przez PHU ASTRA Sp. z o. o.*

⁷³ Tamże.

⁷⁴ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego robót z dnia 26.02.1997 r.*

Latem 1998 r. na zlecenie Urzędu Gminy w Markuszowie został opracowany Projekt wykonawczy budowy sieci telefonicznej w miejscowościach Markuszów, Łany, Kaleń i Olszowiec. Wykonawcą projektu była firma Usługi Telekomunikacyjne Maria Teresa Makos 20-485 Lublin ul. Samsonowicza 21/16. Zakres prac obejmował wykonanie sieci telekomunikacyjnej o łącznej długości 24120 m oraz 107 przyłączy abonenckich.

26 października 1998 r. ogłoszony został przetarg nieograniczony na budowę sieci telefonicznej we wsiach Łany, Kaleń, Olszowiec i Markuszów. Na ogłoszenie odpowiedziało trzech oferentów, tj. Przedsiębiorstwo Wdrożeniowo-Usługowe FIBREX Sp. z o. o z Lublina, ASTEL s. c. z Lublina i Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe ASTRA Sp. z o. o z Lublina. Komisja przetargowa wybrała ofertę Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego ASTRA Sp. z o. o. z Lublina, której cena była najkorzystniejsza⁷⁵. Decyzją z dnia 10 listopada 1998 r. Urząd Gminy w Markuszowie otrzymał pozwolenie na budowę sieci telefonicznej w miejscowościach Markuszów, Łany, Kaleń i Olszowiec⁷⁶. W dniu 16 listopada 1998 r. została zawarta umowa z wykonawcą na realizację zadania. Rozpoczęto realizację zadania, która trwała do 08.04.1999 r.⁷⁷ Całkowity koszt inwestycji wyniósł 221.164,80 zł, który został pokryty z budżetu gminy oraz partycypacji mieszkańców. Inwestycja została przekazana odpłatnie Telekomunikacji Polskiej S.A.

4.2.6. Oczyszczalnia ścieków

W 2000 r. władze gminy Markuszów stanęły przed kolejnym wyzwaniem, jakim była budowa oczyszczalni ścieków w Markuszowie. Przed podjęciem decyzji o tym, jaki typ oczyszczalni spełni najlepiej oczekiwania oraz będzie najmniej uciążliwy dla otoczenia, członkowie Zarządu Gminy zapoznali się z zasadami działania różnych typów oczyszczalni. Najciekawsze rozwiązanie zaprezentowane zostało przez firmę EKOFIN-POL Sp. z o. o w Gdańsku. Była to biologiczna oczyszczalnia ścieków typoszeregu BIOCLERE o przepustowości 75 m³/dobę⁷⁸.

Latem 2000 r. opracowana została dokumentacja techniczna, decyzją Nr AB. 7351/VII/27/2000 z dnia 11 października 2000 r. uzyskano pozwolenie na budowę.

---

⁷⁵ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja przetargowa Druk ZP 150.*

⁷⁶ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Urzędu Rejonowego w Puławach Nr NB. 7351/VII/23/98 z dnia 10.11.1998 r.*

⁷⁷ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego inwestycji z dnia 08.04.1999 r.*

⁷⁸ Urząd Gminy Markuszów *Uproszczona dokumentacja techniczna oczyszczalni ścieków Bioclere o przepustowości do 1200 RLM.*

3 października 2000 r. ogłoszony został przetarg na budowę oczyszczalni ścieków w systemie BIOCLERE w Markuszowie⁷⁹.

Oferty przetargowe zostały złożone przez dwóch oferentów tj. Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Usługowe „FAPI-INSTALEKSPORT” Sp. z o. o z Lublina oraz R.G.-PROJEKT mgr inż. Roman Goral z Lublina. Komisja przetargowa wybrała ofertę złożoną przez „FAPI-INSTALEKSPORT” Sp. z o. o w Lublinie. 23 listopada 2000 r. podpisana została umowa z wykonawcą na realizację zadania⁸⁰ i rozpoczęto budowę.

Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych, roboty budowlane przebiegały dosyć sprawnie pomimo występującego w tym miejscu wysokiego poziomu wód gruntowych. Terminowa dostawa urządzeń oraz dobra i skuteczna organizacja pracy pozwoliły na terminowe ukończenie prac budowlano-montażowych i dokonanie w dniu 29 grudnia 2000 r. odbioru częściowego inwestycji obejmującego montaż i rozruch oczyszczalni ścieków. Do wykonania pozostało tylko utwardzenie placu.⁸¹

W dniu 5 lipca 2001 r. dokonano odbioru końcowego inwestycji i przekazania do eksploatacji oczyszczalni ścieków⁸².

Koszt całkowity inwestycji wyniósł 850.000 zł. Zadanie sfinansowane zostało z pożyczki uzyskanej z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska w wysokości 300.000 zł, pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w wysokości 150.000 zł. oraz środków własnych w wysokości 400.000 zł.

4.2.7 Sieć kanalizacyjna

Po wybudowaniu oczyszczalni ścieków, stanęło przed gminą kolejne jakże ważne zadanie – budowa kanalizacji sanitarnej.

W 2001 roku opracowana została dokumentacja techniczna na budowę I-go etapu kanalizacji sanitarnej w Markuszowie. Obejmował on wykonanie 842 m sieci kanalizacyjnej dn 200 oraz 366 m przyłączy kanalizacyjnych odbierających ścieki od 19 gospodarstw domowych⁸³.

---

⁷⁹ Biuletyn Zamówień Publicznych Nr 144 poz. 53167 z dnia 03.10.2000 r.

⁸⁰ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr 14/FAPI/2000 z dnia 23.11.2000 r.*

⁸¹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru częściowego z dnia 29.12.2000 r.*

⁸² Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego z dnia 05.07.2001 r.*

⁸³ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja techniczna kanalizacja sanitarna etap I s. 7, 8.*

Decyzja nr AB.7351/VII/09/2001 z dnia 01.06.2001 r. Urząd Gminy Markuszów uzyskał pozwolenie na budowę sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przykanalikami do posesji w Markuszowie. Wykonawcą I-go etapu kanalizacji wyłonionym w wyniku postępowania przetargowego została firma AQUA Sp. z o. o z Tomaszowic k/Lublina. Prace rozpoczęły się w dniu 08.08.2001 r.⁸⁴, prowadzone były dosyć sprawnie, toteż ich zakończenie nastąpiło w dniu 15.10.2001 r.⁸⁵Całkowity koszt budowy wyniósł 153.429,36⁸⁶. Zadanie zostało sfinansowane ze środków budżetu gminy przy partycypacji mieszkańców.

W 2002 r. została opracowana dokumentacja techniczna na realizację II-go i III –go etapu budowy kanalizacji sanitarnej w Markuszowie. Zakres prac obejmował wykonanie sieci kanalizacyjnej dn 200 mm o długości 1361 m oraz przyłączy kanalizacyjnych dn 150 o długości 670 m odbierających ścieki z 83 gospodarstw domowych⁸⁷ oraz wykonanie dwóch przepompowni ścieków na sieci. W postępowaniu przetargowym wyłoniono wykonawcę, którym została firma AMAR A Sagan & M. Siek s. j. z Lublina⁸⁸. 25 września 2002 r. rozpoczęto prace przy budowie sieci kanalizacyjnej⁸⁹. Warunki atmosferyczne panujące w czasie budowy były bardzo trudne, często padający deszcz utrudniał prowadzenie robót, dodatkowo przebieg sieci w terenie podmokłym w sąsiedztwie zbiornika wodnego był przyczyną występowania nieznacznych opóźnień w realizacji zadania. Tylko wysokie kwalifikacje kierownika budowy zadecydowało o terminowym wykonaniu robót, które zostały zakończone w dniu 30 listopada 2002 r.⁹⁰ Całkowity koszt budowy II – go i III – go etapu budowy kanalizacji wyniósł 360.527,67 zł⁹¹. Zadanie finansowane było z pożyczki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, budżetu gminy oraz partycypacji mieszkańców.

Jesienią 2002 r. zostało zlecone opracowanie dokumentacji technicznej budowy kanalizacji sanitarnej w Markuszowie etap IV obejmujący swym zasięgiem północną część miejscowości. Zakres prac obejmował wykonanie 2507 m sieci dn 200 oraz 1447 m przyłączy dn 150 prowadzących do 95 posesji oraz wybudowanie jednej przepompowni ścieków na sieci⁹². Wykonawcą dokumentacji była mgr inż. Danuta Bednarczyk z Lublina. Decyzją nr AB.7351/VII/21/2003 z dnia 28 lipca 2003 r. Gmina Markuszów uzyskał pozwolenie na

⁸⁴ Urząd Gminy Markuszów *Dziennik budowy I-go etapu kanalizacji s. 1.*

⁸⁵ Tamże s. 10.

⁸⁶ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 48.*

⁸⁷ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja techniczna kanalizacja sanitarna etap II i III s. 9.*

⁸⁸ Urząd Gminy Markuszów *Umowa Nr ZP.IT. 3420/4/2002 z dnia 11.09.2002 r.*

⁸⁹ Urząd Gminy Markuszów *Dziennik budowy tom I s. 3.*

⁹⁰ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego z dnia 11.12.2002 r.*

⁹¹ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 48.*

⁹² Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja techniczna budowy kanalizacji sanitarnej etap IV s. 4, 5, 11.*

budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Markuszowie etap VI⁹³. Ze względu na dość duży zakres, realizacja zadania została podzielona na dwie części. Wykonawcą pierwszej z nich była firma AQUA Sp. z o. o z Tomaszowic k/Lublina. Prace rozpoczęły się w dniu 01.09.2003 r. i trwały nieprzerwanie do 15.11.2003 r.⁹⁴ Realizując zadanie wykonano 1610 m sieci dn 200, 1136 m przyłączy dn 150 do 60 gospodarstw oraz przepompownię ścieków typu Garant G-2-15-080-016-CPS/5⁹⁵. Całkowity koszt zadania wyniósł 378.018,01 zł⁹⁶. Zadanie finansowane było z pożyczki w kwocie 208.700,00 zł udzielonej przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Lublinie, środków własnych oraz partycypacji mieszkańców.

15 września 2003 r. Gmina Markuszów złożyła wniosek o pomoc finansową w ramach programu SAPARD na realizację drugiej części IV etapu budowy kanalizacji sanitarnej w Markuszowie. Wniosek spełniał wymogi formalne i został zakwalifikowany do dalszego rozpatrywania. W dniu 08.04.2004 r. ogłoszony został przetarg na realizację inwestycji⁹⁷. W przetargu uczestniczyło czterech oferentów:

1. PPHU. PARTER Sp. z o. o 21-200 Parczew
2. AMAR A. Sagan & M. Siek s.j. 20-447 Lublin
3. AQUA Sp. z o. o 21-008 Tomaszowice

1. Zakład Budowy Wodociągów i Kanalizacji Góry 85 A 24-173 Markuszów⁹⁸.

W dniu 09.06.2004 r. wyłoniono wykonawcę zadania, którym została AQUA Sp. z o. o z Tomaszowic.

Promesą nr 147/365/732-030067/03 z dnia 22.06.2004 r. gmina Markuszów otrzymała przyrzeczenie dofinansowania zadania w kwocie 133.673,01 zł, co stanowiło 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji⁹⁹. W dniu 24 czerwca 2004 r. została podpisana umowa na finansowanie zadania pomiędzy Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa a Gminą Markuszów¹⁰⁰.

---

⁹³ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja nr AB.7351/VII/21/2003 z dnia 28 lipca 2003 r. wydana przez Starostwo Powiatowe w Puławach.*

⁹⁴ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego z dnia 27.11.2003 r.*

⁹⁵ Tamże.

⁹⁶ Urząd Gminy Markuszów *Aneks z dnia 06.11.2003 r. do umowy ZP.IT.3420/5/2003 z dnia 01.09.2003 r.*

⁹⁷ Urząd Gminy Markuszów *Dokumentacja przetargowa IT.ZP.341/K-M/SAPARD/2004.*

⁹⁸ Tamże.

⁹⁹ Urząd Gminy Markuszów *Przyrzeczenie pomocy finansowej Nr 147/365/732-030067/03 wystawione przez Lubelski Oddział Regionalny ARiMR.*

¹⁰⁰ Urząd Gminy Markuszów *Umowa nr 19494/732-030067/03 z dnia 24.06.2004 r. zawarta pomiędzy ARiMR a Gminą Markuszów.*

Roboty budowlane rozpoczęto w dniu 28.06.2004 r. przebiegały dość sprawnie, toteż ich zakończenie nastąpiło w dniu 11.10.2004 r.¹⁰¹. W dniu 29.10.2004 r. dokonano odbioru końcowego zadania oraz przekazania do eksploatacji wybudowanej sieci¹⁰². Wykonano 938 m sieci dn 200 oraz 615 m przyłączy dn 150 prowadzących do 38 posesji. Całkowity koszt inwestycji zamknął się kwotą 178.230,68.

Latem 2005 r. opracowana została dokumentacja techniczna na budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Markuszowie etap V uzupełniający. Obejmował on wykonanie sieci kanalizacyjnej długości 505 m dn 200 oraz przyłączy kanalizacyjnych łącznej długości 256 m dn 150 prowadzących do 20 gospodarstw. Wykonawcą projektu była mgr inż. Danuta Bednarczyk. Decyzją Nr AB.7351/VII/670/2005 z dnia 07.10.2005 r. Gmina Markuszów otrzymała pozwolenie na budowę sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w miejscowości Markuszów etap V¹⁰³. Wykonawcą sieci, wyłonionym w postępowaniu przetargowym została AQUA Sp. z o. o z Tomaszowic k/Lublina. Roboty budowlane rozpoczęto w dniu 10 listopada 2005 r.¹⁰⁴. Prace przebiegały dość sprawnie, jednak w trakcie realizacji zgłosiło się dwóch mieszkańców, którzy również chcieli przyłączyć swoje posesje do sieci. Spowodowało to konieczność wybudowania dodatkowych 79 m sieci dn 200 oraz 118 m przyłączy dn 150. Roboty budowlane zakończono w dniu 15.12.2005 r. sporządzeniem odpowiedniego protokołu¹⁰⁵. Całkowity koszt budowy tego odcinka kanalizacji wyniósł 224.325,74¹⁰⁶ i sfinansowany został pożyczką z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środków budżetu gminy oraz środków mieszkańców.

W ten sposób został zakończony proces budowy kanalizacji sanitarnej w Markuszowie. W ciągu pięciu lat wybudowano łącznie 5790 m sieci kanalizacyjnej dn 200, 2960 m przyłączy kanalizacyjnych dn 150 prowadzących do 194 gospodarstw domowych¹⁰⁷.

W wieloletnim planie inwestycyjnym na lata 2007 - 2011, zaplanowane zostaną kolejne zadania w zakresie budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnych w Łanach,

---

¹⁰¹ Urząd Gminy Markuszów *Dziennik budowy s. 1, 10.*

¹⁰² Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego i przekazania do eksploatacji inwestycji z dnia 29.10.2004 r.*

¹⁰³ Urząd Gminy Markuszów *Decyzja Nr AB. 7351/VII/670/2005 z dnia 07.10.2005 wydana przez Starostwo Powiatowe w Puławach.*

¹⁰⁴ Urząd Gminy Markuszów *Dziennik budowy s. 1*

¹⁰⁵ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru końcowego i przekazania do eksploatacji inwestycji z dnia 16.12.2005 r.*

¹⁰⁶ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 48*

¹⁰⁷ Urząd Gminy Markuszów *Sprawozdanie RRW-2 z realizacji inwestycji w zakresie wodociągów i kanalizacji za 2005 r.*

Kaleniu, Zabłociu, Olszowcu, Górach i Górach-Kolonii, a także inwestycje z zakresu modernizacji dróg gminnych oraz budowa zbiornika małej retencji „Kaleń”¹⁰⁸.

Rozdział IV

Inwestycje w gminie Markuszów

4.1. Zadania realizowane w latach 1984 - 1989

4.1.1. Sieć drogowa

Pierwszego stycznia 1984 roku, gmina Markuszów znowu zaistniała na mapie administracyjnej kraju¹⁰⁹.

Zapóźnienia w rozwoju sfery infrastruktury technicznej były dość znaczne i trzeba było wielkiej determinacji władz gminy, aby rozpocząć proces doprowadzenia jej do poziomu jaki posiadały jednostki sąsiednie, który zaspakajałby potrzeby mieszkańców.

Pierwszą inwestycją w zakresie budownictwa drogowego realizowaną po reaktywowaniu gminy w 1984 r., była budowa drogi gminnej Kaleń - Kalinówka długości 1000 m¹¹⁰. Powołano Społeczny Komitet Budowy Drogi w składzie:

1. Stefan Stefaniak – Przewodniczący Społecznego Komitetu Budowy Drogi
2. Kazimierz Serewa – Członek
3. Antoni Wiśniecki - Członek¹¹¹.

Droga ta jest obecnie łącznikiem pomiędzy dwoma częściami wsi.

W budowę zaangażowali się mieszkańcy wsi Kaleń wykonując wszystkie prace niefachowe pod nadzorem pracowników Urzędu Gminy Markuszów, doprowadzając do wykonania podbudowy cementowo-piaskowej drogi. Jeszcze w tym samym roku droga uzyskała nawierzchnię asfaltową, którą wykonało Komunalne Przedsiębiorstwo Remontowo - Budowlane w Rykach¹¹².

Kolejnym przedsięwzięciem była budowa drogi gminnej w Zabłociu, jako kontynuacja rozpoczętego w latach poprzednich zadania realizowanego staraniem Gminy Kurów. Wykonano 500-metrowy odcinek nawierzchni asfaltowej drogi na istniejącej podbudowie. Prace wykonywane były systemem zleconym przez Komunalne Przedsiębiorstwo Remontowo - Budowlane w Rykach¹¹³.

---

¹⁰⁸ Informacja Wójta Gminy Markuszów dnia 07.12.2006 r.

¹⁰⁹ Rozporządzenie Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej z dnia 17 grudnia 1983 r. (Dz. U. z 1983 r. Nr 70 poz. 214).

¹¹⁰ Urząd Gminy Markuszów *Protokół końcowego odbioru robót z dnia 31.07.1984 r.*

¹¹¹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół z odbioru robót czynowych z dnia 19.07.1984 r.*

¹¹² Urząd Gminy Markuszów *Protokół końcowego odbioru robót z dnia 31.07.1984 r.*

¹¹³ Urząd Gminy Markuszów *Protokół końcowego odbioru robót dnia 15.10.1985 r.*

Po wykonaniu powyższego zadania, do zakończenia inwestycji pozostał jeszcze 640-metrowy odcinek drogi gruntowej przebiegający przez wieś, którego realizacja rozpoczęła się „z marszu” pod naciskiem mieszkańców. Zadanie zostało zrealizowane pod koniec 1985 r. Wykonano wówczas cały odcinek drogi, a znaczący udział mieli mieszkańcy wsi w ramach czynu społecznego, którzy wykonali wszystkie prace niefachowe¹¹⁴, natomiast nawierzchnię wykonało Komunalne Przedsiębiorstwo Remontowo Budowlane w Rykach.

Kolejną inwestycją w zakresie budowy dróg była budowa drogi wojewódzkiej nr 22153 Markuszów - Olempin długości 2,2 km, przy której znajdowały się grunty mieszkańców Olempina i Łan¹¹⁵. W tym czasie wieś Olempin nie posiadała żadnego połączenia z ośrodkiem gminnym przez drogę utwardzoną. Toteż inicjatywa mieszkańców sołectw Olempin i Łany spotkała się z aprobatą władz gminnych.

Powołany został Społeczny Komitet Budowy Drogi w składzie:

2. Jerzy Głos – Przewodniczący Społecznego Komitetu Budowy Drogi
3. Mieczysław Jańczak – Członek
4. Jan Kozak – Członek¹¹⁶.

Inwestycję rozpoczęto wiosną 1985 r. od wyznaczenia pasa drogowego oraz wykonania robót ziemnych polegających na wykonaniu koryta drogi.

Następnie przystąpiono do nawożenia piasku i pospółki na warstwę podbudowy drogi oraz wykonania stabilizacji cementowo-piaskowej na odcinku 1,1 km od wsi Olempin w kierunku drogi krajowej Nr 17¹¹⁷. W pracach tych, zaangażowany został sprzęt transportowy będący w posiadaniu mieszkańców wsi Olempin, Spółdzielni Usług Rolniczych w Markuszowie, Transbud Lublin, RSP Celejów, PPBO Puławy, RDP Puławy¹¹⁸. Prace zakończono w listopadzie 1985 r.

W sierpniu 1986 r. przystąpiono do prac przy budowie pozostałego do wykonania odcinka drogi o długości 1,1 km¹¹⁹. Wykonano stabilizację cementowo-piaskową na drodze, kończąc tym samym prace budowlane realizowane z udziałem czynu społecznego¹²⁰. Nawierzchnię mineralno-asfaltową na drodze wykonał jesienią 1987 r. Rejon Dróg Publicznych w Puławach¹²¹.

¹¹⁴ Informacja Wójta Gminy z dnia 07.12.2006 r.

¹¹⁵ Urząd Gminy Markuszów *Protokół z zebrania wiejskiego w Olempinie z dnia 26.08.1984 r.*

¹¹⁶ Urząd Gminy Markuszów *Uchwała Zebrania Wiejskiego z dnia 26.08.1984 r.*

¹¹⁷ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru robót czynowych w toku z dnia 15.11.1985 r.*

¹¹⁸ Tamże.

¹¹⁹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru robót czynowych w toku z dnia 10.10.1986 r.*

¹²⁰ Tamże.

¹²¹ Urząd Gminy Markuszów *Protokół przekazania przyjęcia do eksploatacji inwestycji z dnia 23.12.1987 r.*

Kolejnym zadaniem w zakresie budownictwa drogowego realizowanym w 1986 r. była budowa drogi gminnej nr 2250002 w Wólce Kątnej¹²². Pierwszy odcinek drogi długości 400 m wykonany został staraniem mieszkańców wsi w ramach czynu społecznego w maju, natomiast drugi o długości 1000 m we wrześniu tegoż roku¹²³. Do chwili wybudowania drogi, Wólka Kątna - najdalej na północ oddalona wieś w gminie - posiadała utwardzoną drogę prowadzącą do centrum. Pozostała część wsi posiadała drogi gruntowe o nawierzchni piaszczystej, ze względu na występujące tam gleby. Mieszkańcy wsi z zapałem przystąpili do pracy, czego uwieńczeniem było wykonanie podbudowy drogi oraz pod koniec roku ułożenie nawierzchni asfaltowej wykonanej przez Komunalne Przedsiębiorstwo Remontowo - Budowlane w Rykach¹²⁴.

Władze gminy, realizując zadania drogowe w „terenie”, nie zapomniały również o ulicach w ośrodku gminnym Markuszów¹²⁵. W tym czasie niemal wszystkie ulice posiadały nawierzchnię brukową, ułożoną w okresie, kiedy Markuszów był jeszcze gminą, czyli do końca 1972 roku.

Począwszy od 1984 r. wykonano na istniejących nawierzchniach brukowych nawierzchnie asfaltowe na następujących ulicach: Runek 230, Błońska 290 m, Środkowa 420 m, Strażacka 160 m, Polna 420 m, Tylna 500, Krańcowa 450 m, Syberia 180 m, Chopina 470 m, Targowa 140 m. Łącznie wykonano 3330 mb nawierzchni ulic, które w większości przetrwały do dnia dzisiejszego.

4.1.2. Sieć wodociągowa

Z chwilą reaktywowania gminy w 1984 r. na jej terenie znajdowały się dwa wodociągi wiejskie w Markuszowie¹²⁶ o długości sieci z przyłączami ok. 14400 m i Górach¹²⁷ o długości sieci z przyłączami ok. 6,2 km. Większość mieszkańców gminy pozyskiwała wodę z lokalnych własnych ujęć, z których woda nie zawsze odpowiadała normom sanitarnym.

Władze gminy - wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu społecznemu – rozpoczęły proces budowy wodociągów wiejskich.

---

¹²² Informacja Wójta Gminy z dnia 07.12.2006 r.

¹²³ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru robót czynowych na drodze z dnia 10.10.1986 r.*

¹²⁴ Urząd Gminy Markuszów *Protokół odbioru robót z dnia 15.10.1986 r.*

¹²⁵ Informacja Wójta Gminy z dnia 07.12.2006 r.

¹²⁶ Urząd Gminy Markuszów *Operat wodno-prawny na pobór wód podziemnych i eksploatację wodociągu w Markuszowie Nr 107/82 z dnia 21.12.1982 r.*

¹²⁷ Urząd Gminy Markuszów *Operat wodno-prawny na pobór wód podziemnych i eksploatację wodociągu w Górach Markuszowskich Nr 106/82 z dnia 21.12.1982 r.*

Pierwszą z inwestycji była budowa wodociągu wiejskiego w Kaleniu.

Inwestycję rozpoczęto we wrześniu i zakończono w listopadzie 1987 r. Zakres prac obejmował wykonanie sieci wodociągowej - na bazie istniejącego wodociągu w Markuszowie – długości 2000 m, na który składało się wybudowanie 1040 m sieci oraz 960 m przyłączy prowadzących do 34 posesji¹²⁸. Całkowity koszt zadania wyniósł 7.303.640 zł¹²⁹.

W dniu 15 grudnia 1987 r. mieszkańcy wsi Góry i Zabłocie powołali do życia Społeczny Komitet Budowy Wodociągu Góry - Zabłocie¹³⁰. W skład komitetu weszli:

1. Eligiusz Haba – Zabłocie - Przewodniczący
2. Tadeusz Kruk – Góry – Zastępca Przewodniczącego
3. Teresa Sulenta – Zabłocie - Skarbnik
4. Gąszczy Stanisław - Członek
5. Włodzimierz Spasówka - Członek¹³¹.

W 1987 r. powołana została do życia Fundacja Wspomagająca Zaopatrzenie Wsi w Wodę z siedzibą w Warszawie. „Udzielała ona dotacji i preferencyjnych kredytów na budowę wodociągów i kanalizacji na terenach wiejskich oraz organizowała szkolenia dla mieszkańców wsi w zakresie prowadzenia małej przedsiębiorczości, agroturystyki, ochrony środowiska, podstaw demokracji lokalnej i budowania świadomości obywatelskiej”¹³². Kilkakrotne wyjazdy do fundacji zaowocowały uzyskaniem dotacji w wysokości 20 milionów złotych na budowę wodociągu Góry-Zabłocie.

Prace budowlane, których wykonawcami byli - lokalny przedsiębiorca Marek Zadura wykonujący roboty ziemne i zrzeszony w Spółdzielni Pracy Instalacji Sanitarnych w Lublinie Ryszard Kurlej¹³³, wykonujący prace montażowe - rozpoczęto w czerwcu 1989 r. Zakres prac obejmował wykonanie 3480 m sieci wodociągowej oraz 4650 m przyłączy prowadzących do 86 gospodarstw domowych. Mieszkańcy, partycypując w kosztach budowy wodociągu, które wyniosły 141.898.274 zł¹³⁴, w znacznym stopniu przyczynili się do jego realizacji.

Inwestycję zakończono i oddano do eksploatacji w maju 1990 r.

¹²⁸ Urząd Gminy Markuszów *Inwentaryzacja powykonawcza z dnia 25.05.1988 r. Nr rob. 3628/2/88.*

¹²⁹ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 19.*

¹³⁰ Urząd Gminy Markuszów *Protokół z połączonego zebrania wiejskiego sołectw Zabłocie i Góry z dnia 15.12.1987 r.*

¹³¹ Tamże.

¹³² <http://www.fww.org.pl/polski/ofundacji.htm>, 11.12.2006.

¹³³ Urząd Gminy Markuszów *Umowa z dnia 21 czerwca 1989 r.*

¹³⁴ Urząd Gminy Markuszów *Ewidencja środków trwałych poz. 22.*